

A generációváltás kihívásai a mezőgazdaságban

Hamza Eszter

VIII. Falukonferencia Pécs 2021. 09. 22-24.

Tartalom

- **A generációváltás problematikája az Európai Unióban és Magyarországon**

(szekunder adatok, szakirodalom)

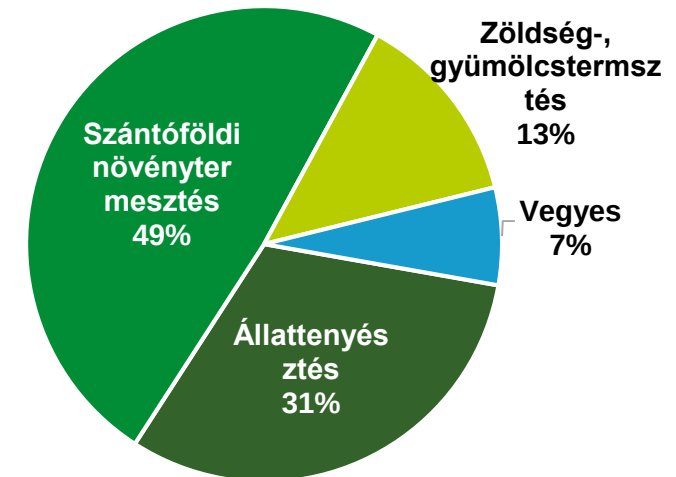
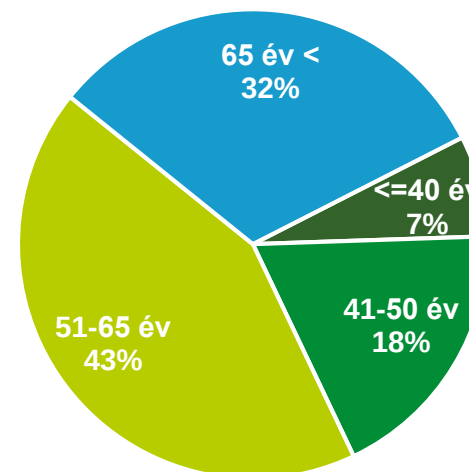
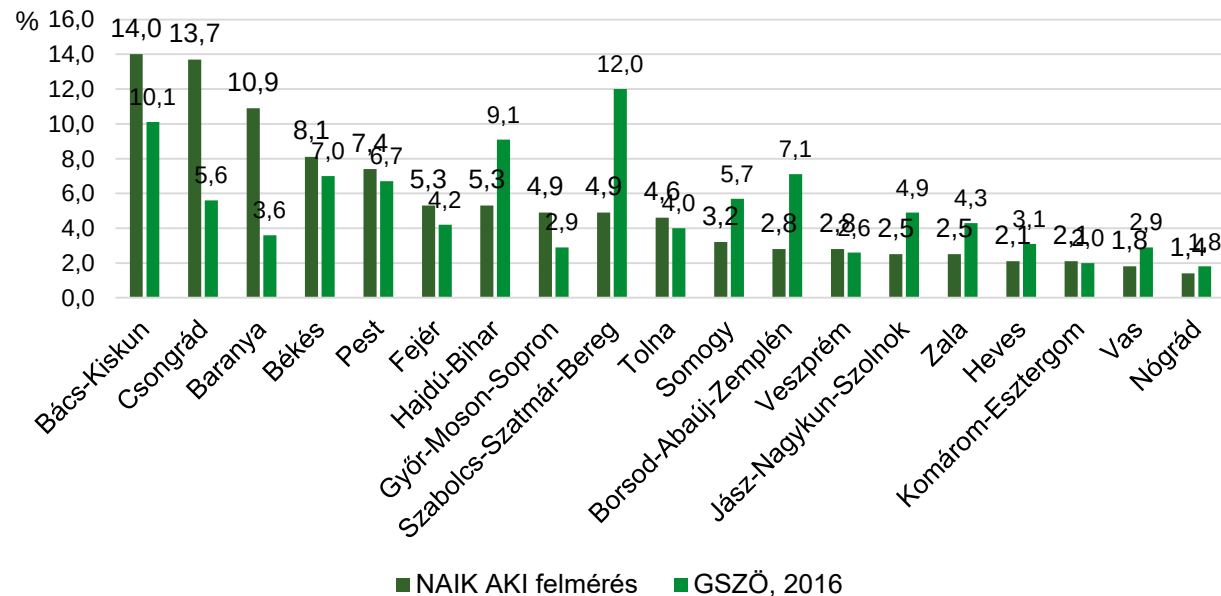
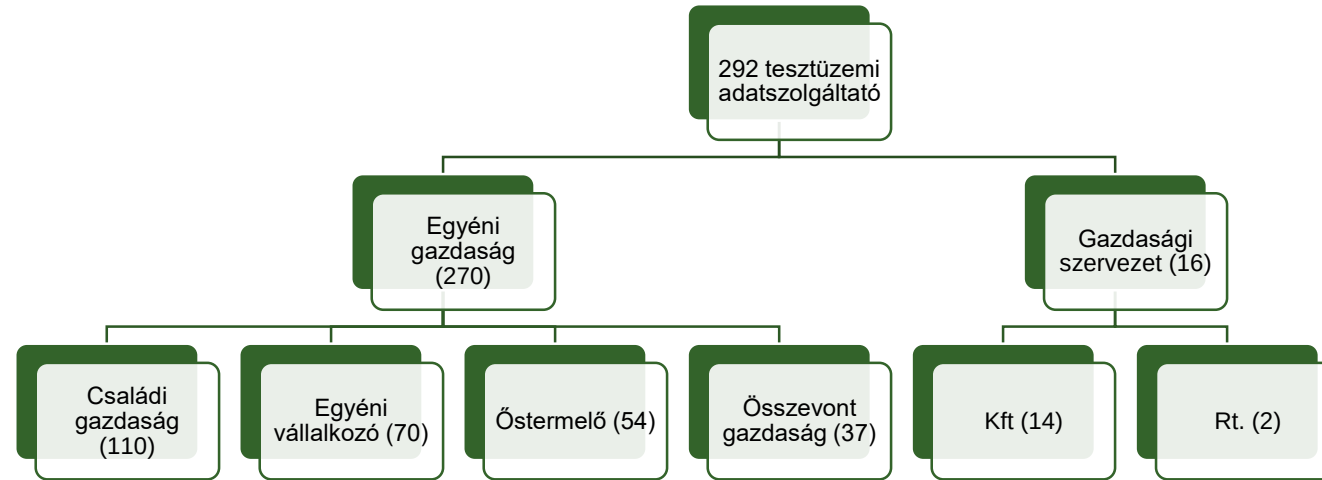
- **A mezőgazdasági generációváltás hazai sajátosságai**

(kérdőíves felmérés 2019, interjúk, támogatási dokumentumok és adatok elemzése)

- **Mikor? Miért? Hogyan?**
- **A generációváltás legfőbb akadályai**
- **A generációváltást segítő eszközök**
- **Az információ és tudásátadás szerepe**
- **Mit értek el a támogatások?**
- **Összegző gondolatok, javaslatok**

Kérdőíves adatfelvétel

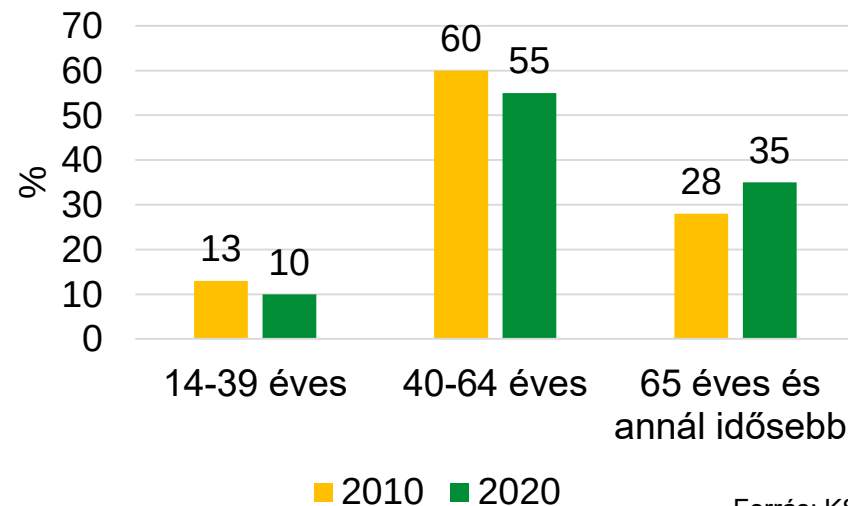
**2019 ősz: tesztüzemi
adatszolgáltatók körében
(N=292)**

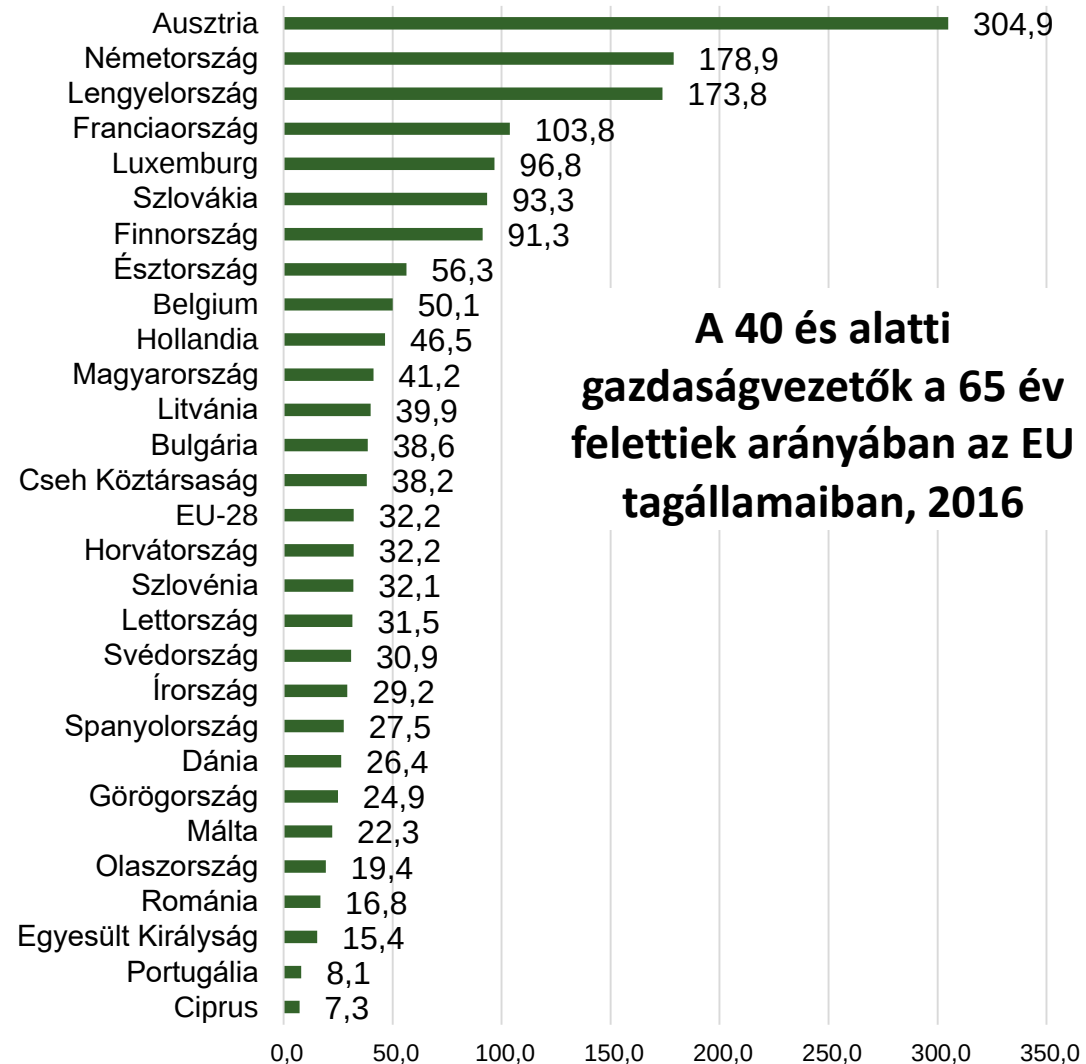
A generációváltás problematikája az Európai Unióban és Magyarországon

- Csökkenő gazdaságszám, erőteljes koncentráció
- Idősödő korszerkezet
- Földárak folyamatos növekedése
- Intenzifikáció

Az egyes korcsoportokba tartozó gazdaságirányítók arányának változása Magyarországon

Forrás: KSH

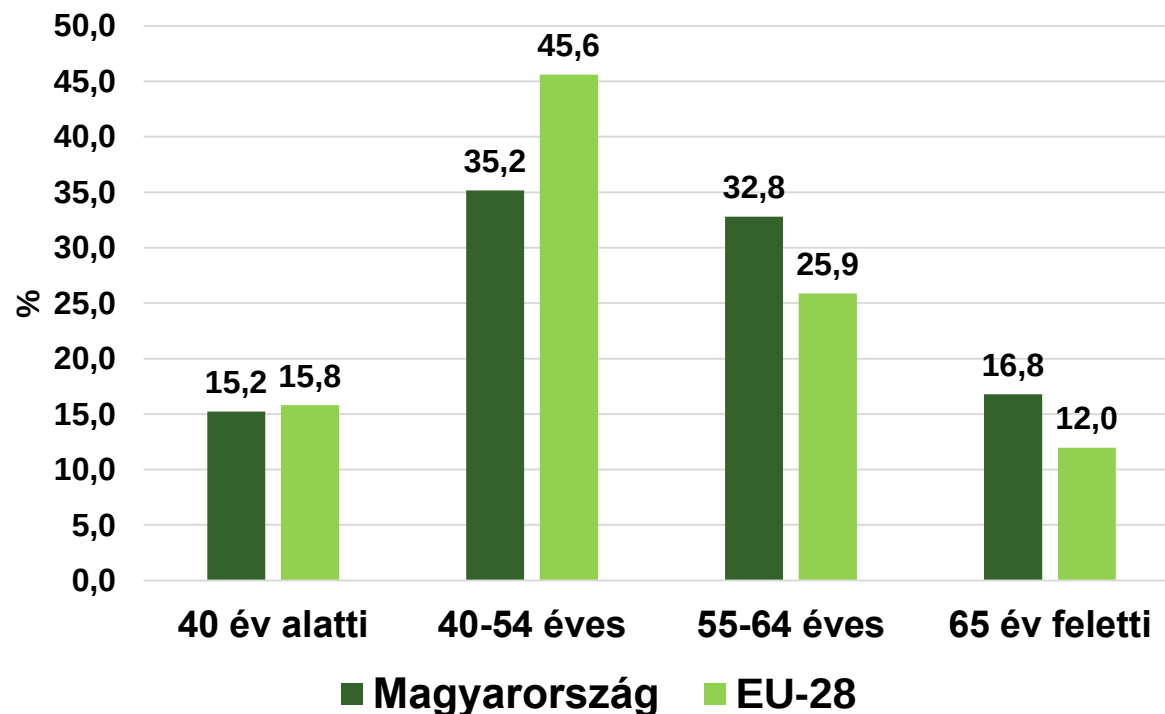

A 40 és alatti gazdaságvezetők a 65 év felettiek arányában az EU tagállamaiban, 2016

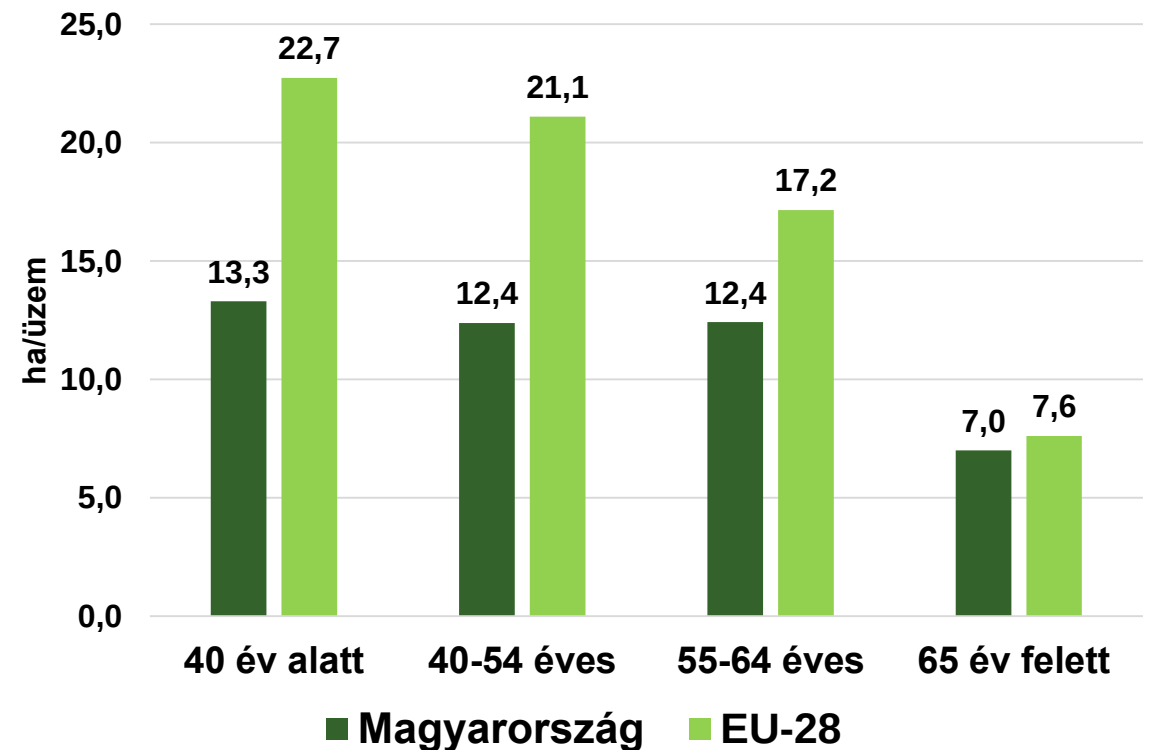
Forrás: Eurostat

A generációváltás problematikája az Európai Unióban és Magyarországon

A gazdaságok részesedése az összes előállított STÉ-ből a gazdaságirányító korcsoportja szerint EU-28 és Magyarország, 2016

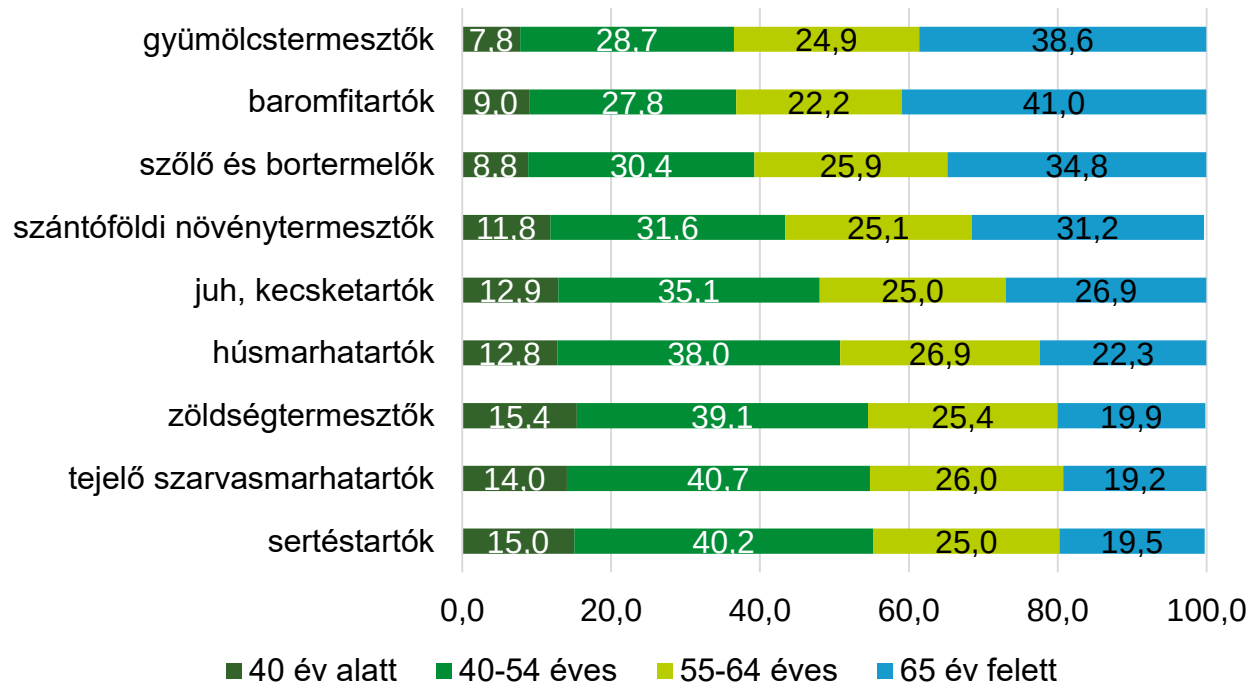
A mezőgazdasági üzemek átlagos használt mezőgazdasági területe az üzemvezető korcsoportjai szerint EU-28 és Magyarország, 2016

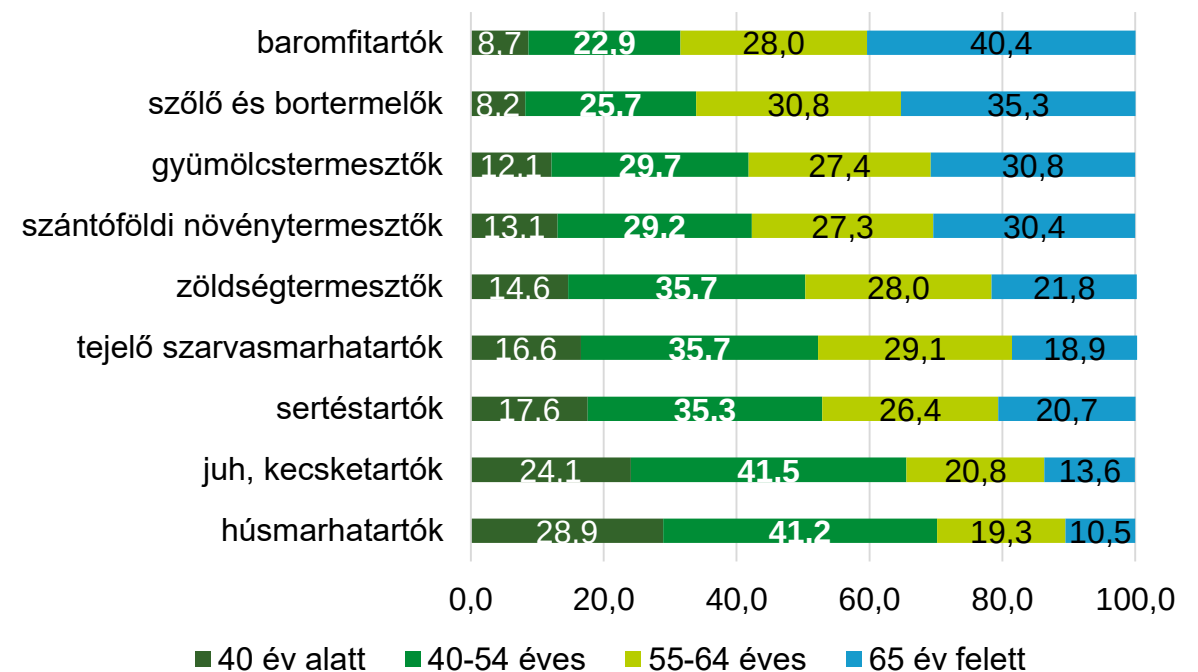
A generációváltás problematikája az Európai Unióban és Magyarországon

Az üzemvezetők korszerkezete a szakosodott gazdaságokban
(2016)

EU-ban

Magyarországon

A generációváltás problematikája az Európai Unióban és Magyarországon

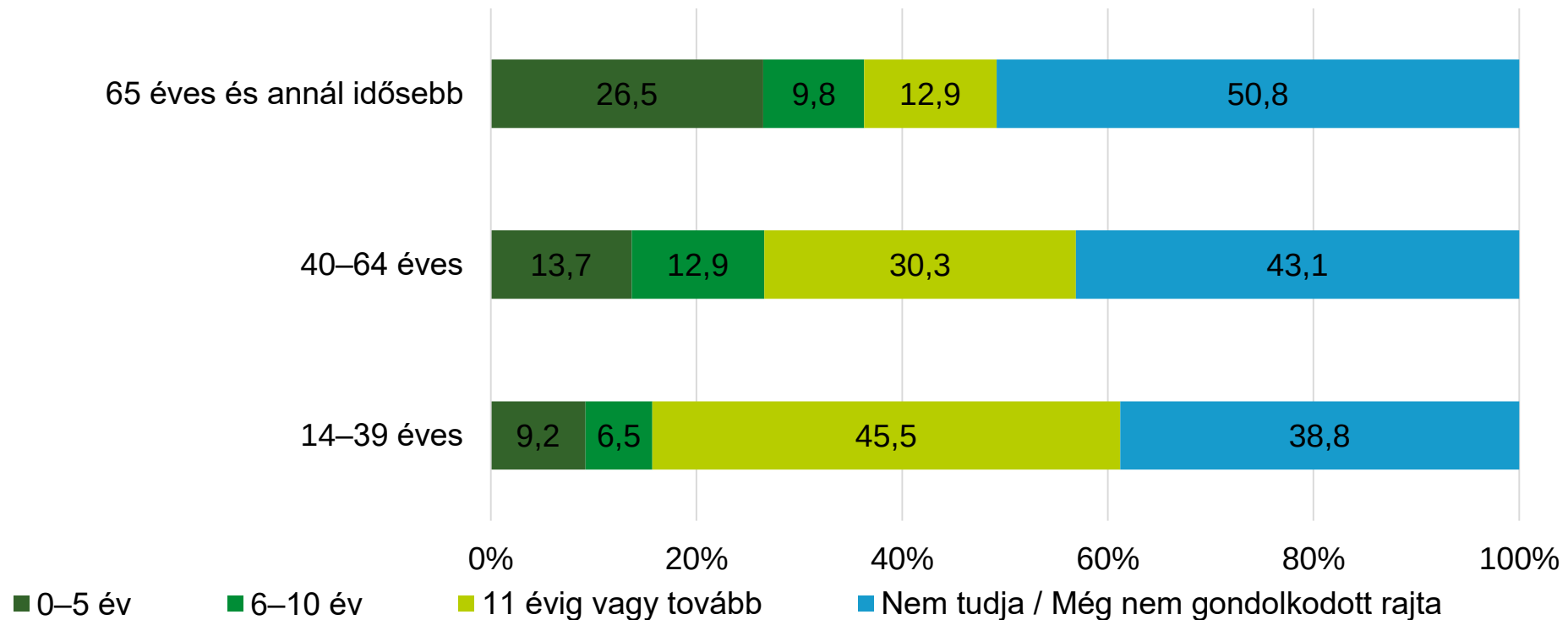
A mezőgazdasági üzemek fajlagos nettó hozzáadott értéke a gazdaságvezető kora szerint üzemtípusonként 2020-ban

Gazdaság- vezető kora	Szántóföldi növénytermesztők	Szőlőtermelők	Gyümölcstermelők	Szabadföldi zöldség-termelők	Hajtatásos zöldségtermelők
Egy hektárra jutó nettó hozzáadott érték (1000 HUF)					
40 év alatti	228,2	502,3	703,3	2 777,8	49 252,3
40–64 éves	233,1	771,1	718,5	1 063,3	12 568,5
65 év feletti	244,2	1 395,5	569,4	704,0	11 717,1
Összes	236,6	901,9	676,0	1 052,0	16 092,1
Gazdaság- vezető kora	Baromfitartók	Sertésenyésztők	Tejtermelők	Legeltetési állattartók	Vegyes gazdálkodók
Egy számosállatra jutó nettó hozzáadott érték (1000 HUF)					1000 Ft STÉ-re jutó nettó hozzáadott érték (HUF)
40 év alatti	310,7	129,5	504,8	269,1	464,6
40–64 éves	263,1	167,5	363,8	266,5	595,2
65 év feletti	324,9	153,5	455,3	232,9	671,8
Összes	278,1	160,4	402,1	257,1	614,3

Mi jellemző a generációváltásra Magyarországon?

Mikor?

Az egyéni gazdálkodók válaszai azzal kapcsolatban, hogy meddig terveznek még gazdálkodni, korcsoportonként, 2020

Mi jellemző a generációváltásra Magyarországon?

Milyen okból?

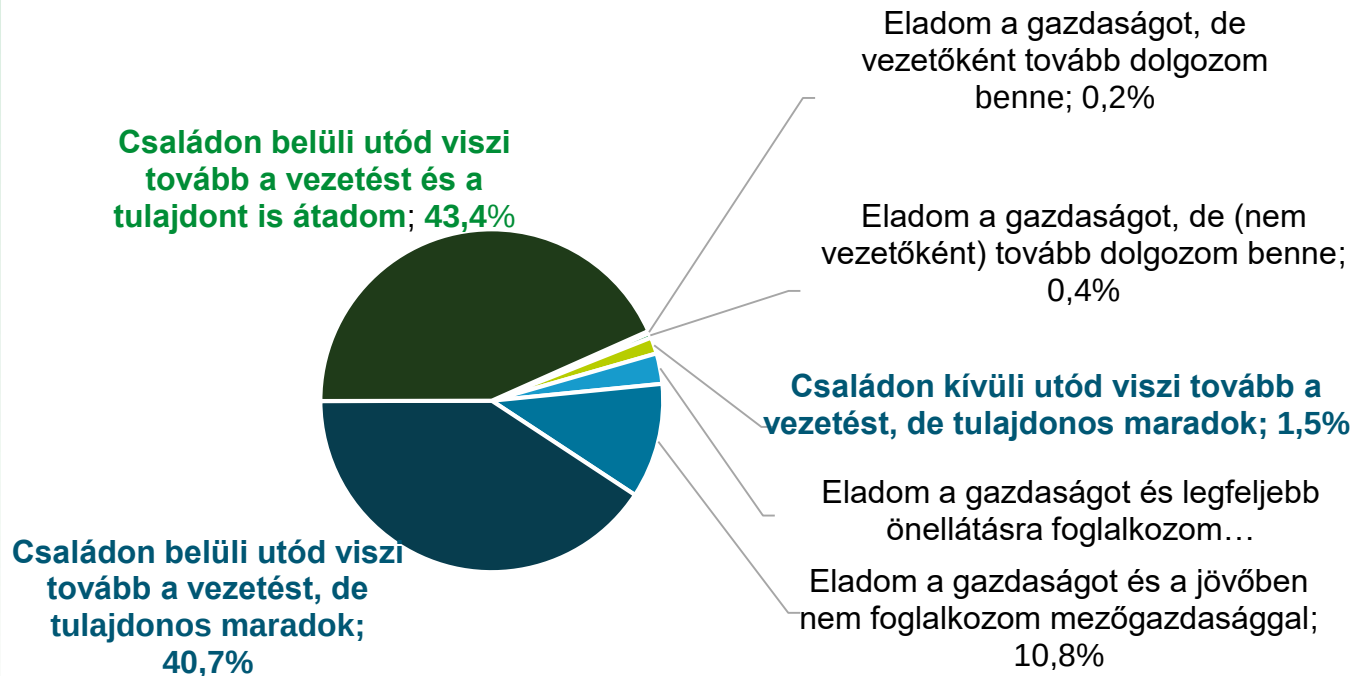
A gazdaságot 5 éven belül átadni tervező válaszadók indokai az átadásra, N=106

Mi jellemző a generációváltásra Magyarországon?

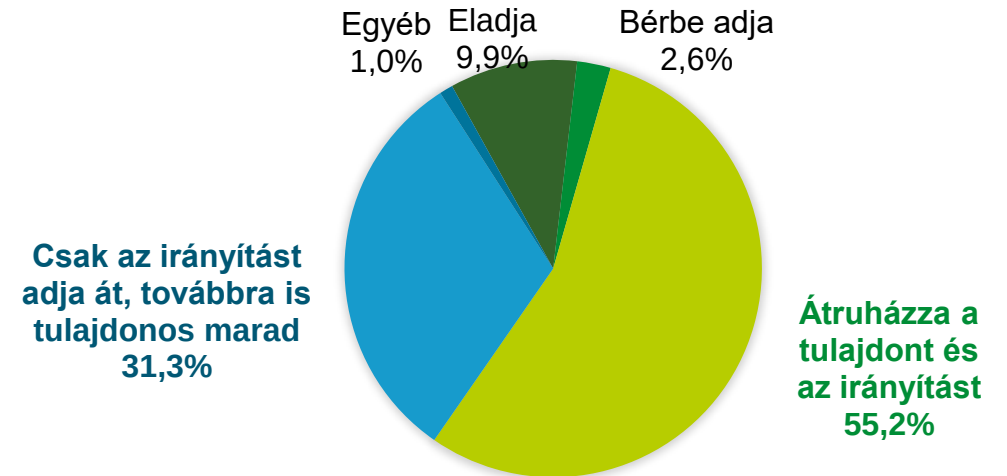
Kinek? Milyen módon?

Az gazdaság átadását tervező válaszadók elképzelései az átadás módját illetően, %

Forrás: KSH Agrárcenzus 2020 – előzetes adatok

A felmért üzemvezetők üzemmel kapcsolatos tervei a gazdálkodás felhagyását követően, % N=192

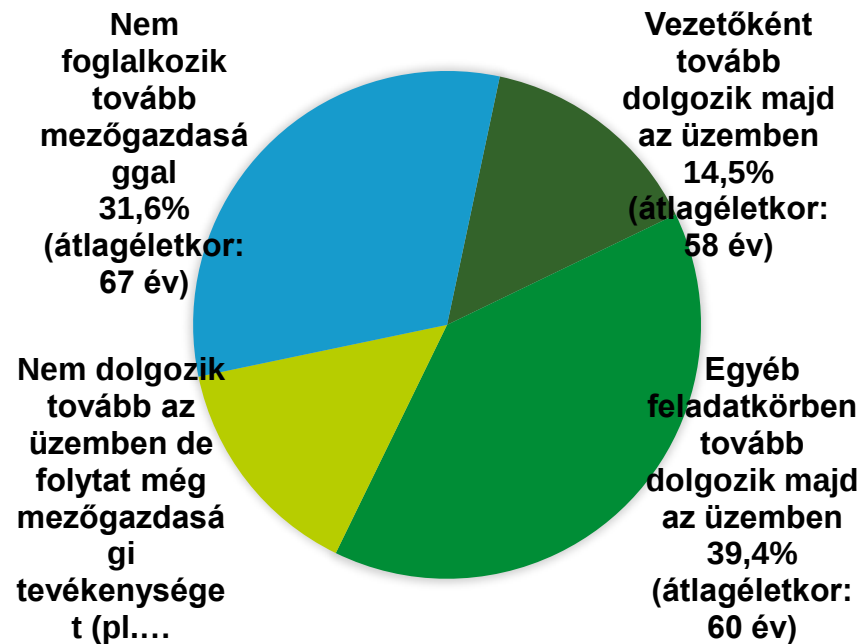
Forrás: Generációváltás - Kérdőíves felmérés 2019 (AKI)

- **Az átadás zömmel családon belül történik**
- **A fiatalabbakra jellemzőbb, hogy csak az irányítást adnák át**

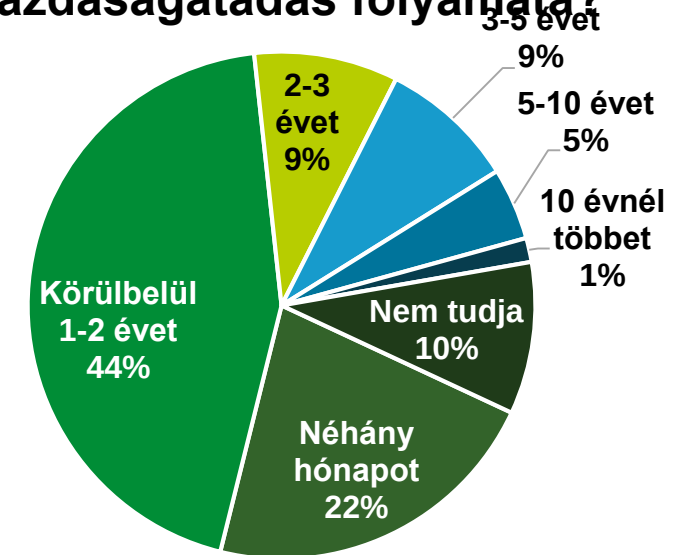
Mi jellemző a generációváltásra Magyarországon?

Milyen módon?

A felmért üzemvezetők tervei a gazdaságuk átadását követően, N=193

Ön szerint mennyi időt vesz majd igénybe a gazdaságátadás folyamata?

- Az üzemhez való erős ragaszkodás
- Fordított arányosság az üzemvezető kora és az átadás becsült időtartama között

Mik a generációváltás legfőbb akadályai?

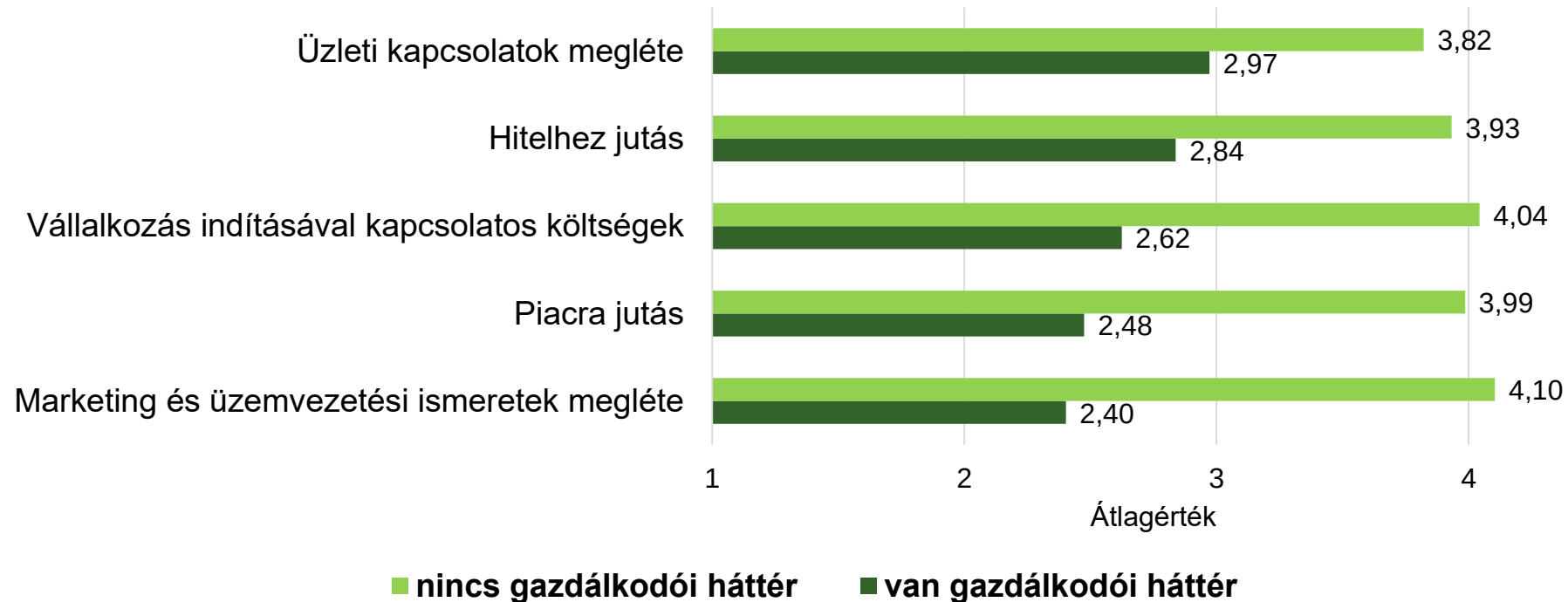
A gazdaságátadás/átvétel folyamatát hátráltató tényezők értékelése, átlagérték (1=egyáltalán nem hátráltatja; 5=jelentős mértékben hátráltatja)

➤ A legnagyobb üzemmérettel rendelkező válaszadók jóval gyakrabban értékelték pozitívan a helyzetüket

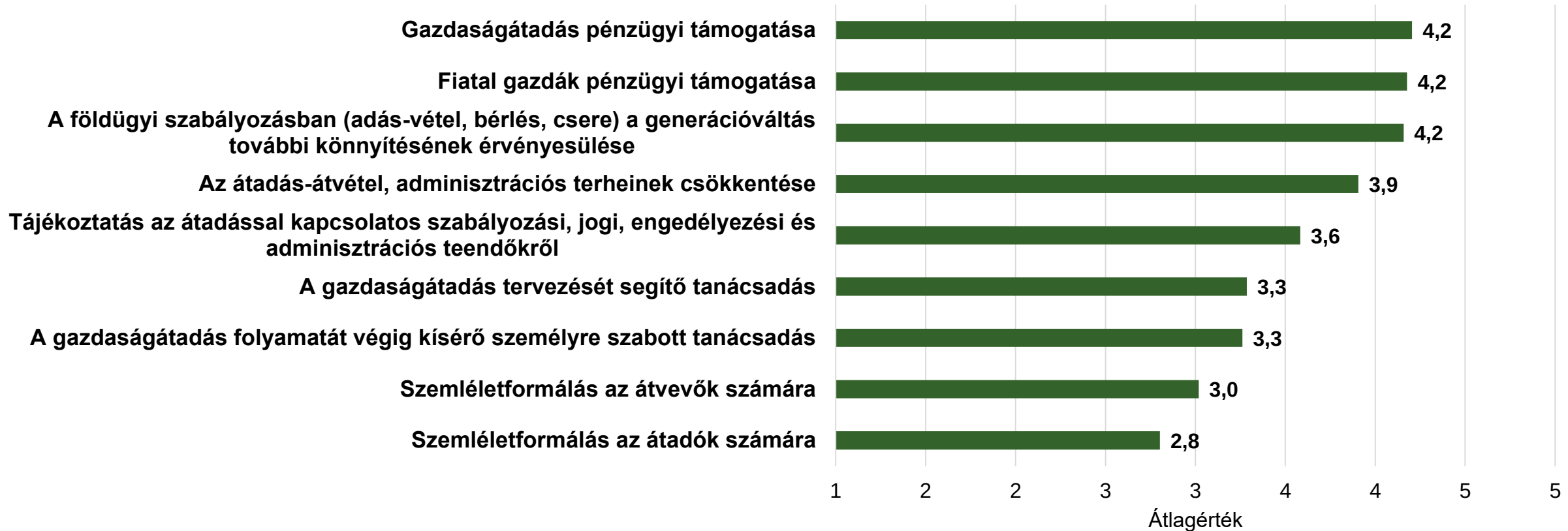
Mik a generációváltás legfőbb akadályai?

A kihívást jelentő tényezők értékelése a fiatal induló agrárvállalkozók számára attól függően, hogy rendelkeznek-e gazdálkodói családi háttérrel, átlagérték (1=egyáltalán nem jelent kihívást; 5=nagyon jelentős kihívást jelent)

A generációváltást segítő eszközök

A gazdaságátadást ösztönző eszközök, intézkedések értékelése, átlagérték (1=egyáltalán nem segíti; 5= jelenős mértékben segítheti a gazdaságátadást)

- **A tanácsadási és tájékoztatási eszközöket a magasabban iskolázott és a 41-50 év közötti válaszadók fontosabbnak ítélték.**

A generációváltást segítő eszközök

**A KAP intézkedések hatékonyságának értékelése
generációváltás szempontjából, átlagérték
(1=egyáltalán nem hatékony; 5=nagyon hatékony) N=292**

➤ Az intézkedéseket nagyon hatékonynak ítélik átlagéletkora a legalacsonyabb a válaszadók közül, ők pozitívabban ítélik meg a KAP intézkedéseket.

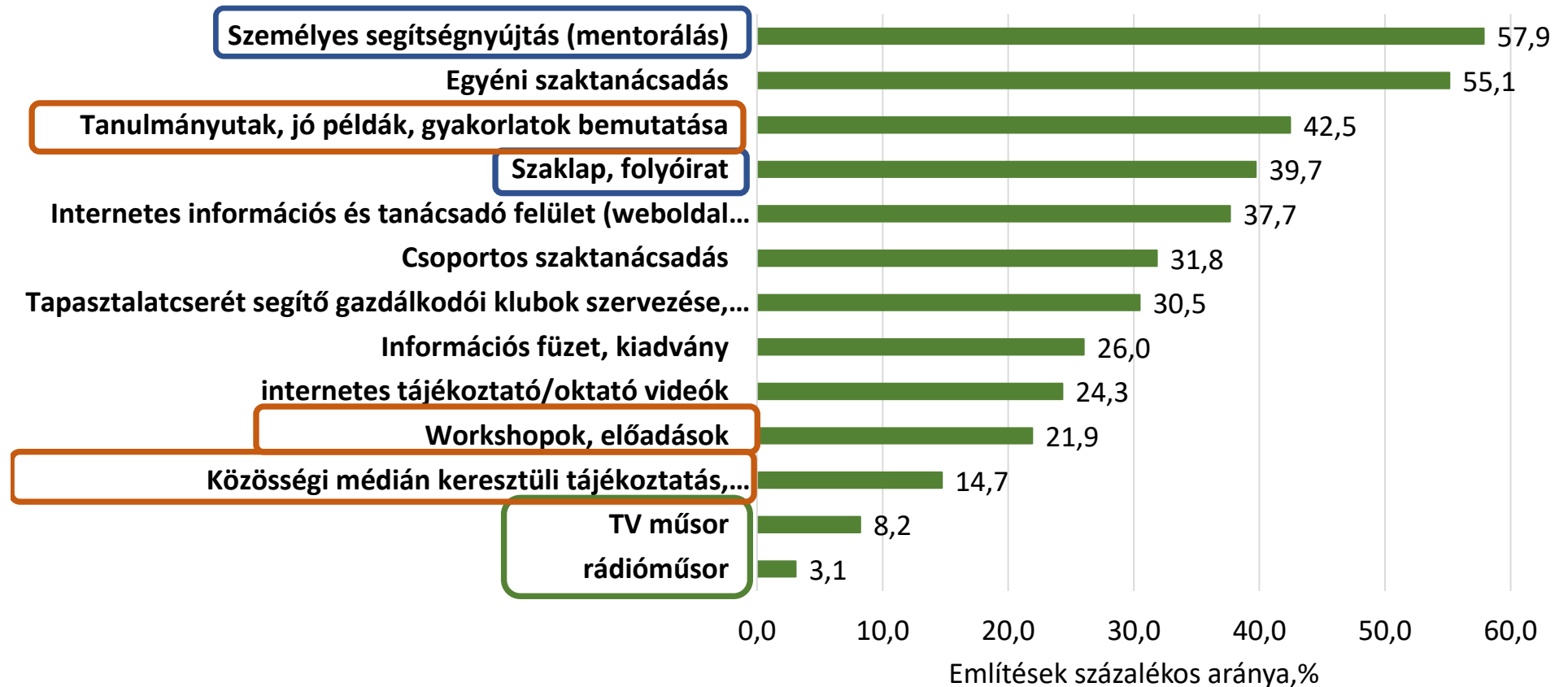
A generációváltást segítő eszközök

A gazdaságátadással kapcsolatos információ- és tudásátadási formák/csatornák közül melyek lehetnek hatékonyak? % N=292

Legfiatalabbak

60 év körüliek

Legidősebbek

Mit értek el a támogatások?

A VP 2014-2020 Fiatal Gazda Alprogram értékelése:

- A tudásátadási intézkedések késése miatt a program elemeinek (képzés, tanácsadás, vállalkozás indítás, beruházások) **koherens egymásra épülése nem történt meg.**
- Összességében a **KAP I, II pilléres fiatal gazda támogatásokból** célzottan mintegy 20 ezer gazdálkodó **(a 40 év alatti gazdálkodói kör 85%-a) jutott támogatáshoz** az időszak alatt.
- A fiatal gazdákat érintő **beruházási támogatások** kifejezetten **elősegítették a gazdaságátadás folyamatát**, (a családtagok közül a fiatal, jövőbeni utód nyújtotta be a pályázatot, így a gazdaságátadás formálisan megkezdődött)
- A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás felhívásban a **minimális üzemméret** (6 000 EUR STÉ) elvárás, a **szakirányú képzettségre** és gyakorlati tapasztalatra vonatkozó tartalmi értékelési szempont, valamint a **magas hozzáadott értékű ágazatok** előnyben részesítése elősegítette az üzleti szempontból eredményes projektek megvalósítását.
- A fiatal gazdák támogatott projektjeiben **az innovatív vagy környezetbarát technológiák bevezetését** elsősorban az ezirányú **vállalásokra megszerezhető többletpontok** motiválták.
- A gazdaságátadás ösztönzésére nem indult intézkedés

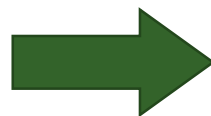
Összefoglaló megállapítások

- A gazdálkodók idősödő korszerkezete általános jelenség az EU-ban, a legfiatalosabb korstruktúrával jellemezhető országok: Ausztria, Németország, Francia ország, Lengyel ország.
- Hazánkban a korstruktúra az EU átlagánál kicsit kedvezőbb, ugyanakkor az idősebb generációk mezőgazdasági termelésben való szerepe (részesedése a földterületből, állatállományból, STÉ-ből) az uniós átlagnál jelentősebb.
- A fiatal termelők üzemének termelékenysége, jövedelmezősége általában magasabb, mint az idősebb irányítóké, kivéve a szőlőtermelő gazdaságokat, ahol a 65 év feletti gazdák jelentősen jobban teljesítenek!
- A generációváltás zömmel családon belül történik;
- A felmért üzemvezetők több mint fele az átadást követően is a vállalkozás részese maradna.

Összefoglaló megállapítások

- A gazdaságátadás legfőbb gátló tényezői:
 - az idős generáció alacsony gazdaságátadási hajlandósága
 - az átadást és öröklést érintő adminisztrációs terhek,
 - a földhöz jutás nehézsége
 - a hitelhez jutás nehézsége
 - a generációváltás feltételeivel kapcsolatos információhiány.
- Legfontosabbnak tartott ösztönzők:
 - A gazdaságátadás és a fiatal gazdák pénzügyi támogatása;
 - A földügyi szabályozásban a generációváltás érvényesítése;
 - Az átadás- átvétel adminisztrációs terheinek csökkentése
 - Tájékoztatás és tanácsadás (elsősorban személyes segítségnyújtás, tanácsadás, tanulmányutak)

Mezőgazdasági generációváltást, a generációs megújulást rendszerszemléletben kezelő szakpolitikai stratégia

A pénzügyi támogatások mellett az adózási, földügyi szabályozás, valamint a személyre szabott tudásátadás és információnyújtás együttesen segítse a mezőgazdasági üzemek fiatal generációknak történő átadását.

Agrárközgazdasági
Intézet

[Agrarkozgazdasagi.Intezet](https://www.facebook.com/Agrarkozgazdasagi.Intezet)

[AKI_Hungary](https://twitter.com/AKI_Hungary)

[aki-hungary](https://www.linkedin.com/company/aki-hungary)

aki.gov.hu

Köszönöm a figyelmet

Hamza Eszter

hamza.eszter@aki.gov.hu